

regimet. En økonomisk boykot kunne være med til at bringe det til fald. Hvis Danmark og de andre vestlige lande indledte en økonomisk boykot af Sydafrika, som virkelig blev håndhævet, ville apartheidregimet ikke kunne overleve længe (det er f. eks. stærkt afhængigt af olieforstyrrelser udenfor). De sydafrikanske befrielsesbevægelser har opfordret til økonomisk boykot. Det samme har den illegale fagforeningssammenslutning South African Congress of Trade Unions (SACTU).

Danmark kunne gå i spidsen ...

Bemærkninger til de enkelte punkter

1. I det fællesnordiske handlingsprogram indgår som pkt. 1 »forbud mod eller modvirkning af nyinvesteringer i Sydafrika«. Overvejelserne herom bør ende med et klart forbud.

2. I handlingsprogrammet er pkt. 2 »forhandlinger med nordiske virksomheder om begrænsning af deres produktion i Sydafrika«. Udformningen af dette punkt viser unægtelig, hvor halvhjertet de nordiske regeringer stiller sig. Hvis ikke firmaerne selv er indstillet på at afvikle deres aktiviteter i Den sydafrikanske Republik inden for en rimelig periode, må der et påbud til. Henvisninger til den private ejendomsrets ukrænkelighed må afvises. Staten har i årevis forbudt det private erhvervsliv at have økonomiske interesser i Rhodesia. Noget tilsvarende kan naturligvis vedtages i forhold til Sydafrika. Det er ikke et spørgsmål om jura, men om, hvad der er politisk vilje til.

3. Dette punkt var indeholdt i en henvendelse fra den engelske antiapartheidbevægelse til det nordiske udenrigsministermøde den 9.-10. marts 1978, men det kom ikke med i handlingsprogrammet. Spørgsmålet om overførsel af teknologi er mindst lige så vigtigt som spørgsmålet om direkte investeringer.

4. Under et møde i FN-forbundet på Christiansborg i maj 1978 gjorde daværende trafikminister Kjeld Olesen opmærksom på, at en standsning af ruten til Johannesburg ville gå ud over rutens økonomi, idet ruten så i stedet måtte stoppe i Nairobi. Det er sikkert rigtigt, men hvis SAS ikke kan bringes til at acceptere selv små økonomiske tab i forbindelse med kampen mod apartheidsystemet, så siger det lidt om rækkevidden af de officielle skandinaviske protester. Dette punkt var med i SF's forslag til folketingsbeslutning, men det røg på socialdemokratisk foranledning ud af forslaget inden vedtagelsen den 26. maj 1978.

5. I folketingets vedtagelse den 26. maj 1978 indgik en opfordring til ELSAM til »om muligt at

indkøbe kul andetsteds end i Den sydafrikanske Republik«. Formanden for ELSAMs bestyrelse, Thorvald Jensen, havde tidligere (den 29. september 1977) til dagbladet Politiken udtalt: »Hvis vi får en henstilling fra regeringen, er det klart, at vi standser kulindkøbene fra Sydafrika.« Den 8. juni 1978 skrev daværende udenrigsminister K. B. Andersen et brev til ELSAM, som overbragte den af folketinget vedtagne opfordring. Men i Socialistisk Dagblad for den 2. august er bestyrelsesformanden citeret for følgende udtalelse: »Vi har bare taget brevet til efterretning og vil ikke gøre mere nu. Det kommer også an på, hvordan henstillingen lyder. Det er jo ikke noget forbud.« Man må medgive Thorvald Jensen, at henstillingen med dens »om muligt« er uhyre vattet udformet. Alligevel demonstrerer hans udtalelser en total foragt over for det, som må formodes at have været hensigten med folketingets vedtagelse. ELSAM har også i praksis demonstreret, at en mindre diplomatisk sprogbrug er nødvendig, hvis selskabet skal bringes til at rette sig efter folketingets og regeringens anvisninger. I hvert fald så sent som i september 1978 har et stort skib udloset tusindvis af tons kul fra Sydafrika ved et af selskabets elværker (Enstedværket). På den baggrund spurgte VS den 25. oktober 1978 udenrigsminister Henning Christophersen, om ministeren ville sørge for, at ELSAMs indkøb af kul fra Sydafrika bliver bragt til ophør. Men ministeren oplyste ved denne lejlighed, at man ikke engang havde modtaget noget svar fra ELSAM på hans forgængers brev af 8. juni, og at man ikke agtede at rykke for et svar.* Den 27. oktober 1978 udtaler direktør E. L. Jacobsen, ELSAM, til Politiken: »Vi har planlagt en betydelig udvidelse af kulimporten fra Sydafrika.« Foreløbig må man altså konstatere, at selv et halvofficielt selskab som ELSAM har mulighed for at holde folketinget for nar – og at regeringen ikke agter at foretage sig noget i den anledning.

6. Som anført er den danske import fra Den sydafrikanske Republik blevet mere end fordoblet i løbet af de sidste to år. En handelsboykot vil være et af de effektiveste våben i kampen mod apartheidstyret. En sådan boykot praktiseres i dag af de østeuropæiske lande samt af Indien, Pakistan, Malaysia, Bangladesh og en række arabiske lande, som i lighed med Danmark har en kapitalistisk økonomi. Uanset samfundssystem er spørgsmålet om iværksættelse af en handelsboykot et politisk, ikke et juridisk spørgsmål. Som bekendt har også den danske stat i årevis forbudt danske virksomheder at have samhandel med Rhodesia.